

KRONIKA

WYCIĄG Z PROTOKÓLU Z XXIII WALNEGO ZGROMADZENIA POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO

XXIII Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego odbyło się w Krakowie w dniach 9 i 10 kwietnia 1948 roku w Seminarium Socjologii i Etnologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na zjeździe obecni: prezes — prof. dr K. Moszyński, v-prezesi: prof. dr J. Czekanowski, prof. dr E. Frankowski, sekretarz generalny: prof. dr J. Gajek, skarbnik: prof. dr M. Ziennowicz, członkowie Zarządu: prof. dr St. Bystron, T. Delimat, dr J. Krajewska, prof. dr K. Koranyi, dyr. J. Ż. Manugiewicz, prof. dr S. Nosek, dr M. Znamierowska-Prüfferowa, dr R. Reinfuss, doc. dr T. Seweryn, dyr. J. Świeży, prof. dr L. Węgrzynowicz, H. Zwolakiewicz; członkowie: prof. dr W. Antoniewicz, prof. dr F. Bujak, prof. dr T. Grabowski, prof. dr T. Milewski, prof. dr K. Nitsch, prof. dr B. Stelmachowska, doc. dr E. Bulanda T. J., prof. dr S. Szczotka, ks. prof. dr B. Radomski, dr G. Ciolek, dr S. Fliżak, dr G. Frenklowa, dr W. Hejnosz, dr A. Jaworeczak, dyr. J. Klimaszewska, dr A. Kutrzebianka, inż. W. Fischer, mgr O. Gajkova, mgr A. Glapa, mgr M. Gładyszowa, dr M. Gładysz, mgr J. Ligęza, mgr S. Nawrocki, mgr K. Pietkiewicz, mgr Z. Reinfussowa, mgr J. Reyman, mgr M. Suboczowa, wizyt. S. Świtniewski, mgr M. Wozaczyńska, mgr M. Żywirska, S. Bronicz, dyr. J. P. Dekowski, D. Dobrowolska, J. Domaniewska, J. Kamocki, W. Kolago, dyr. F. Kotula, mgr J. Kowalczyk, M. Kwiatkowska, Z. Malewska, W. Nowicka-Gajzlerowa, M. E. Nowicki, J. Optolowicz, A. Ossowski, M. Polakiewicz, F. Przyjemski, M. Trzypacz, M. Wasowicz-Sopoćko, P. Wyrobek, H. Bittner, S. Fundament, dr W. Medwecki, prof. dr E. Stolyhwa, prof. dr K. Stolyhwo oraz reprezentant Ministerstwa Kultury i Sztuki nac. Z. Czasznicka.

Walne zgromadzenie otworzył prezes Oddziału Krakowskiego, prof. Leopold Węgrzynowicz, który powitał w serdecznych słowach gości oraz zgromadzonych członków i odczytał list ministra

Stefana Dybowskiego. Po uczczeniu pamięci zmarłych w ostatnim roku członków: prof. dr Karola Stojanowskiego i prof. dr Jerzego Kowalskiego przypomniał prawa i obowiązki Walnego Zgromadzenia i odczytał porządek obrad. Z kolei prof. dr K. Moszyński wygłosił odczyt inauguracyjny «Ewolucjonizm krytyczny na tle metod etnologicznych» (referat jest drukowany w dziale rozpraw w tomie 38). Z kolei sekretarz generalny — prof. J. Gajek złożył wyczerpujące sprawozdanie ze stanu pracy Towarzystwa za rok 1947 rozpatrując kolejno następujące działy: a) budżetowy — w ramach którego omówił również możliwości finansowe Towarzystwa (bilans za rok 1947 zamieszczony jest osobno w dziale sprawozdań), b) wydawniczy, c) naukowy, d) biblioteczny, e) archiwalny oraz f) organizacyjny. W ramach spraw wydawniczych omówił dorobek Towarzystwa w postaci wydania 37 tomu «Ludu», I. cz. «Prac Etnologicznych» oraz VI. t. «Prac i Materiałów Etnograficznych». W związku z pracami nad «Polskim Atlasem Etnograficznym» podkreślić należy, że opracowano mapę podkładową, rozesłano ankiety Nr 1—2 oraz przystąpiono do wyzyskania materiałów dotyczących roślin znajdujących się w archiwum Towarzystwa.

Prace nad katalogowaniem biblioteki również posuwają się naprzód, wymagają one jednak jeszcze dużego wysiłku w celu przygotowania katalogów rzeczowych.

Uporządkowano również archiwum Towarzystwa, w którym znajduje się 586 rękopisów lwowskich, zgromadzonych przez śp. prof. A. Fischera oraz spuścizna po śp. prof. S. Poniatowskim w ilości 100 teczek.

W dalszym ciągu swego sprawozdania sekretarz generalny oświadczył, że pewne zamierzenia Towarzystwa nie doszły jeszcze do skutku, dotyczy to «Polskiego Atlasu Przesiedleńczego» i «Ludoznawcy». Na koniec omówił sprawę corocznego zwoływania Walnego Zgromadzenia. Po sprawozdaniu sekretarza generalnego odbyła się dyskusja nad odczytem inauguracyjnym, w której wypowiedzieli się: prof. J. Czekanowski, prof. K. Stołyhwo, dyr. J. Mangiewicz, dr E. Bulanda, prof. E. Frankowski, prof. J. Gajek. Mówcy podkreślali zgodnie wysoki poziom odczytu i obiektywizm w ujmowaniu problemów.

Z kolei dr M. Znamierowska-Prüfferowa zreferowała sprawę zorganizowania pawilonu w muzeum w Rapperswilu. Po czym prof. E. Frankowski wygłosił referat na temat «Stan i potrzeby polskiej etnografii».

Po zamknięciu szerokiej dyskusji na temat referatu prof. Frankowskiego odczytano referat nieobecnego na zebraniu prof.

J. Krzyżanowskiego pt. «Bajka ludowa jako wyraz wzajemności słowiańskiej» (referat drukowany w 38 tomie).

W drugim dniu zjazdu odbyły się sprawozdania Oddziałów: Krakowskiego, Poznańskiego, Toruńskiego, Mszany Dolnej, Wrocławskiego i Lubelskiego, po czym zostało odczytane sprawozdanie prof. dr L. Halbana ze współpracy z Commission Internationale des Arts et Traditions Populaires.

Następnie skarbnik Towarzystwa prof. dr M. Ziennowicz odczytał sprawozdanie Komisji Rewizyjnej oraz postawił wniosek w imieniu tej Komisji o udzielenie pełnego absolutorium Zarządowi. W łącznej dyskusji nad wszystkimi sprawozdaniami wniosek Komisji Rewizyjnej został całkowicie aprobowany, podkreślono również, że gospodarka i polityka finansowa Towarzystwa jest bardzo oszczędna, celowa i zapobiegliwa.

Po części sprawozdawczej dr A. Kutrzebianka wygłosiła referat: «Uwagi na marginesie badań terenowych na Ziemi Lubuskiej», po czym dr R. Reinfuss złożył sprawozdanie ze stanu badań nad kulturą materialną Ziemi Krakowskiej, połączone z pokazem niektórych przykładów zdobnictwa ludowego.

Przystępując do ustalenia programu pracy na rok 1948 postanowiono:

1) Towarzystwo będzie pracować w roku 1948 w oparciu o ustalony przez Zarząd preliminarz, w którym pozycja dochodów wynosi ponad 6 mil., pozycja rozchodów około 5,999.000.

a) W planie wydawniczym przewidziano wydanie 38 tomu i przygotowanie 39 tomu «Ludu»;

b) przygotowanie indeksu, który zostanie wydany w 40 tomie «Ludu»;

c) wydanie VII i VIII tomu «Prac i Materiałów Etnograficznych»;

d) wydanie II cz. «Prac Etnologicznych», z pracą prof. T. Milewskiego «Rozmieszczenie języków» i Atlas języków;

e) wydanie II tomu «Prac Etnologicznych» z pracą prof. Klingera: «Wschodnio-europejskie rusalki i pokrewne postaci demonologii ludowej, a tradycje grecko-rzymskie», oraz przygotowanie tomów następnych z rozprawami: W. Schmidta, R. Thurnwalda, B. Małinowskiego, K. Moszyńskiego, W. Antoniewicza, J. Czekanowskiego, J. Kubarego, S. Kryczyńskiego, J. Krzyżanowskiego.

Postanowiono również, o ile Ministerstwo Kultury i Sztuki przeznaczy jakieś subwencje na rzecz Polskiego Atlasu Strojów Ludowych, przystąpić do wydania pierwszych zeszytów.

BI
POLSKIEGO TOWARZYSTWA

	Obroty za rok 1947		Saldo księgi
1. Kasa	536.585,50	534.991,70	1.593,80
2. Dotacje I.		1.010.000,—	
3. Dotacje II.	6.000,—		
4. Składki	195,—	23.050,—	
5. Sprzedaż wydawnictw	109.878,—	109.878,—	
6. P. K. O.	192.262,—	470.936,—	21.326,—
7. N. B. P.	2.848.468,87	2.219.777,55	628.691,32
8. Administracja	120.860,49	38.301,80	82.558,69
9. Personalia	84.000,—	2.574.851,50	84.000,—
10. Wydawnictwa	1.794.466,85		
11. Koszty wydawnicze	1.170.361,25	1.132.767,80	
12. Papier	183.150,60	228.781,49	254.366,11
13. Naukowe	303.521,—	149.540,—	153.981,—
14. P. A. E.	217.762,40	22.726,—	195.036,40
15. Biblioteka	1.747.473,50	73.455,—	1.674.018,50
16. Ruchomości	75.745,—	6.230,—	69.515,—
17. Dłużnicy i wierzyciele	157.562,—	137.427,—	20.135,—
18. Komisja Religiozn.	53.974,—		53.974,—
19. Kapitał		2.412.209,62	
20. Wydawnictwa gotowe	2.458.480,—		2.458.480,—
21. Antycypacje			37.593,45
22. Straty i zyski	951.396,42	951.396,42	
	13.612.122,88	13.612.122,88	5.735.240,27

Lublin, dnia 1 stycznia 1948 r.

LANS
LUDOZNAWCZEGO ZA ROK 1948

głównej	Saldo według inwentarza		Bilans wyników	
			Niedobór	Nadwyżka
	1.593,80			
1.010.000,—				1.010.000,—
1.509.800,—				1.509.800,—
22.859,—				22.859,—
	21.326,—			
	628.691,32			
			82.558,69	
780.384,—			84.000,—	
	254.366,11			780.384,65
			153.981,—	
			195.036,40	
	1.674.018,50			
	69.515,—			
	20.135,—			
			53.974,—	
2.412.209,62		2.412.209,62		
	2.458.480,—			
	37.593,45	2.753.489,56	2.753.489,56	
5.735.240,27	5.165.699,18	5.165.699,18	3.323.039,65	3.323.039,65

Księgowy: Edward Michna (—)
Skarbnik: inż. Henryk Zamorowski

INWENTARZ POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO
na dzień 1. I. 1948 r.

Aktywa:

Kasa: pozostałość gotówki	1.593,80 zł
P. K. O. pozostałość na rachunku	21.320,— »
N. B. P. pozostałość na rachunku	628.691,32 »
Antycypacje przedpłaty gotówką	37.593,45 »
Papier, remanent papieru	254.366,11 »
Biblioteka, remanent ksiąg	1.674.618,50 »
Ruchomości, wg wykazu	69.515,— »
Dłużnicy, należności wg wykazu	20.135,— »
Wydawnictwa gotowe	2.458.460,— »
	<u>5.165.699,18 zł</u>

Pasywa:

Kapitał	<u>2.412.209,62 zł</u>
---------	------------------------

Porównanie:

Aktywa	5.165.699,18 zł
Pasywa	<u>2.412.209,62 »</u>
Nadwyżka	<u>2.753.489,56 zł</u>

Lublin, dnia 1 stycznia 1948 r.

Księgowy: Edward Michna (—)
Skarbnik: inż. Henryk Zamorowski

W dziale prac badawczo-naukowych postanowiono:

- a) ukończyć kartoteki osobowe i sekcyjne P. A. E.,
- b) gromadzić materiał bibliograficzny,
- c) opracować instrukcję do Atlasu Polskich Strojów Ludowych,
- d) opracować instrukcję do indeksowania etnograficznych publikacji,
- e) zorganizować przy pomocy Naczelnej Dyrekcji Muzeów Centralny Katalog Zbiorów Etnograficznych,
- f) utrzymać współpracę z C. I. A. P.,
- g) przystąpić do opracowania instrukcji dla monografii regionalnych.

Po przedyskutowaniu wniosków odnoszących się do spraw: zwoływania Walnego Zgromadzenia, projektu zmiany nazwy Towarzystwa, formatu «Ludu», dokooptowania 3 członków do Zarządu, prof. dr S. Noska, prof. dr M. Ziemiłowicza, wiz. J. Świążego, nadania członkostwa honorowego prof. F. Bujakowi, L. Węgrzynowiczowi i L. Popiółkowi, a następnie, zaproszenie specjalistów poszczególnych działów kultury, którzy przygotowali odpowiednie ankiety dla gromadzenia materiału w czasie ferii letnich, badań na Mazurach, Warmii i Pomorzu, wygłosił referat doc. dr Tadeusz Seweryn pt. «Znaczenie gestu obyczajowego».

W zakończeniu zjazdu prezes — prof. K. Moszyński wyraził w imieniu zebranych uznanie dla intensywnej działalności sekretarza generalnego i Wydziału wykonawczego; złożono też podziękowanie Oddziałowi Krakowskiemu za prace nad zorganizowaniem XXIII Walnego Zgromadzenia Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.

T. D.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ODDZIAŁU KRAKOWSKIEGO POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO

Oddział krakowski PTL ukonstytuował się na zebraniu w dniu 15. III. 1947 r. wybierając Zarząd w składzie następującym: prezes prof. L. Węgrzynowicz, zastępca prezesa prof. dr K. Dobrowolski, członkowie Zarządu: M. Gładyszowa, J. Klimaszewska, A. Kutrzebianka, T. Seweryn, J. Spytkowski. W następnych miesiącach dokooptowano do Zarządu pp. Z. Domaniewską, Z. Wenzłównę i St. Bronicza. Członków liczy oddział 54. Ponadto dzięki osobie prezesa, zasłużonego działacza na polu ruchu krajoznawczego młodzieży, oraz dzięki p. Z. Domaniewskiej nawią-

zano ścisły kontakt z krakowską młodzieżą gimnazjalną, która brała tłumny udział we wszystkich organizowanych przez oddział imprezach. W stosunkowo mniejszym stopniu brała w nich udział młodzież akademicka, rekrutująca się przeważnie spośród geografów, polonistów, prehistoryków i oczywiście nielicznych etnografów.

Podejmując pracę w środowisku krakowskim po długiej, więcej niż wojennej przerwie rozpoczęliśmy ją cyklem odczytów popularno-naukowych, poświęconych zagadnieniom sztuki ludowej (doc. T. Seweryn), obrzędowi dorocznym (dr J. Klimaszewska), liryce chłopskiej (dr J. Spytkowski), badaniom nad kulturą ziemi krakowskiej (dr R. Reinfuss), jak również nawiązaniom pomiędzy etnografią a prehistorią (M. Trzepakówna) i antropologią (doc. E. Stołyhwo). A. Kowalska opowiadała o wrażeniach z pobytu u Indian Szipibo, dr M. Romankówna referowała poglądy i prace Orzeszkowej, prof. St. Pigoń mówił o własnych wspomnieniach wiejskich. Na przestrzeni 1½ roku odbyło się 12 odczytów przy przeciętnej frekwencji ok. 50 osób.

Znacznie większą frekwencją cieszyły się wycieczki, których było 7 w najbliższe okolice Krakowa (Bronowice, Zielonki, Dębnik, Dubie, Paczółtowice, Giebułtów, Tyniec) odbytych pod kierunkiem etnografów krakowskich, oraz wspólne zwiedzenie wystawy sztuki ludowej objaśnianej przez doc. T. Seweryna. Duże powodzenia miała również poradnia naukowa etnograficzna prowadzona przez dr J. Klimaszewską. Korzystali z niej profesorowie i uczniowie szkół krakowskich i zamiejscowych (Miechów, Rybnik i i.).

Nie podejmując w omawianym okresie większych prac badawczych Zarząd oddziału krakowskiego dołączył się do projektowanej przez centralę PTL pracy nad Polskim Atlasem Etnograficznym. Już w okresie organizacyjnym oddziału wziął udział przez swych członków w zorganizowaniu w lutym 1947 w Krakowie konferencji poświęconej metodzie i wytycznym tej pracy. Rozesłano następnie w teren ziemi krakowskiej opracowany przez dr Klimaszewską i wydrukowany w oparciu o «Orli Lot» kwestionariusz, dotyczący zwyczajów wiosennych i także i w tym celu, by otrzymać dane orientacyjne co do możliwości pozyskania na tym terenie korespondentów dla atlasu. W lecie 1948 przystąpiono na polecenie Redakcji Atlasu do zbierania odpowiedzi na kwestionariusze Atlasu poświęcone zbieractwu.

W kwietniu 1948 r. oddział krakowski wziął udział w organizacji odbywającego się w Krakowie XXIII Walnego Zgromadzenia PTL. W dniu 12 października tegoż roku odbyło się Walne Ze-

branie Oddziału, na którym uchwalono wyrazić serdeczne podziękowanie ustępującemu na skutek choroby prezesowi, którego niepożyta energia i niesłabnący zapal do pracy ludo- i krajoznawczej był wzorem dla nas wszystkich młodszych. Prezesem Oddziału na okres następujący wybrany został prof. K. Moszyński.

A. Kul

SPRAWOZDANIE ODDZIAŁU POLSKIEGO T-WA LUDO- ZNAWCZEGO W LUBLINIE 1947 R

Oddział liczy 22 członków. Posiedzeń Zarządu Oddziału było 1 — posiedzeń Prezydium 3 i jedno posiedzenie z zaproszonymi gośćmi. Razem 8 posiedzeń.

Realizacja planu pracy. Zorganizowano Komisję badań nad religijnością pod kierunkiem prof. dr Leona Halbana oraz Komisję zwyczajów prawnych pod kierunkiem prof. dr J. Mazurkiewicza. Do prac terenowych zaliczyć należy wyjazdy asystenta Tadeusza Delimata do ośrodków garncarskich lubelskich. W pow. puławskim przeprowadził studia nad budownictwem drzewnym.

Zofia Malewska zajęła się zbieraniem kolekcji gorsetów bilgorajskich ze zbiorów Józefa Brandta, znajdujących się w Muzeum Lub., a dla uzupełnienia studiów wyjeżdżała do Krakowa i w Bilgorajskie.

P. Henryk Zwołakiewicz przeprowadził w bibliotekach lubelskich poszukiwania materiałów do opracowania bibliografii etnograficznej.

Oddział wysłał ankietę «Zwyczaj Bożego Narodzenia» oraz ankietę «Miejsca odpustowe». Otrzymano dotąd 400 odpowiedzi. Opracowano ankietę dotyczącą roli kobiety w prawie. Oddział brał udział w urządzeniu wystawy etnograficznej Muzeum Lubelskiego w ramach Festiwalu Sztuki w maju 1947 r.

Wygłoszono referaty i odczyty. Prof. dr Józef Gajek wygłosił referat «Zagadnienie monografii etnograficznej Lubelszczyzny». Ob. Henryk Zwołakiewicz «Stan badań etnograficznych w wojew. lubelskim».

Publikacje ogłoszone. Dr Mirosława Zakrzewska ogłosiła drukiem «Procesy i czary w Lublinie» z XVI—XVIII w. w VI tomie Prac i Materiałów Etnograficznych i w odcieku, nakładem P. T-wa Ludoznawczego w Lublinie 1947 r. Asystent Tadeusz Delimat «Materiały do budownictwa ludowego w pow. puławskim», wydane jak wyżej. Zofia Malewska «Z inwentarzy mu-

zealnych Muzeum Lubelskiego», z ilustracjami H. Zwolakiewicza wydane jak wyżej.

Prace w druku. Henryka Zwolakiewicza «Stan badań etnograficznych wojew. lubelskiego», wydane przez Tow. Przyjaciół Nauk w Lublinie.

Prace przygotowane do druku. Asystent Tadeusz Delimat «Ceramika lubelska», — Janusz Świeży «Czepki tiulowe lubelskie», — Henryk Zwolakiewicz «Bibliografia etnograficzna wojew. lubelskiego».

Prace zamierzone. Dalsze prowadzenie badań terenowych w związku z «Monografią Lubelszczyzny».

Oprócz normalnych prac badawczych Zarząd Oddziału postanowił wprowadzić dział odczytowy i dyskusyjny dla zaproszonych gości.

Odczyty dla publiczności (projekt). 1) «Cele i zadania etnologii», wygłosi prof. dr J. Gajek, 2) «Socjologia a etnografia», wygłosi prof. dr J. Gajek, 3) «Prawo zwyczajowe a prawo pisane», wygłosi prof. dr L. Halban, 4) «Stan i potrzeby badań prehistorycznych w Lubelszczyźnie», wygłosi prof. dr St. Nosek, 5) «Rubież etnograficzna na Lubelszczyźnie», wygłosi asystent T. Delimat, 6) «Ślady ludożerstwa w wykopaliskach z Lubelszczyzny», wygłosi dr T. Rogalski, 7) «Typy strojów ludowych. próba regionalizacji», wygłosi Janusz Świeży, 8) «Przemysł ludowy w Lubelszczyźnie», wygłosi H. Zwolakiewicz.

W dalszym ciągu przewiduje się posiedzenia naukowe członków i omawianie literatury fachowej.

Na zakończenie sprawozdania Zarząd Oddziału poczuwa się do miłego obowiązku złożenia serdecznego podziękowania prof. dr Józefowi Gajkowi i prof. dr Leonowi Halbanowi za troskliwe interesowanie się pracami Oddziału.

Janusz Świeży

SPRAWOZDANIE ODDZIAŁU POLSKIEGO TOW. LUDO- ZNAWCZEGO W MSZANIE DOLNEJ

Oddział Tow. Ludoznawczego w Mszanie Dolnej został utworzony z Koła Tow. Lud. na podstawie upoważnienia przez Zarząd Główny w Lublinie. Pierwsze Walne Zebranie Oddziału odbyło się dnia 1 lutego 1947 r., które wyłoniło Zarząd i nakreśliło ogólny plan pracy. Praca członków Oddziału polegała na gromadzeniu materiału do ankiet nadsyłanych przez Zarząd Główny. Nadto prezes Oddziału dyr. S. Flizak wygłosił dnia 31. III.

1947 r. odczyt w Domu Ludowym w Mszanie D. pt. «Z przeszłości Mszany Dolnej i okolicy», a 2. II 1948 r. w gimnazjum w Mszanie D. odczyt dla publiczności i uczniów pt. «Przemiany w kulturze materialnej okolicznego ludu od 1800 r.». Ponadto prezes Oddziału ogłosił w prasie artykuł «Złoto górskie — waluta regionalna».

Oddział liczył 19 członków. Roczna wkładka członkowska wynosiła 120 zł. Walne Zgromadzenie wybrało Zarząd w tym samym składzie. W miejsce zmarłego ks. Władysława Magiery wybrało Walne Zgromadzenie wiceprezesem prof. Antoniego Bozczalskiego. Poza tym pozostał Zarząd w tym samym składzie.

Sebastian Flizak

SPRAWOZDANIE ODDZIAŁU POZNANSKIEGO P. T. LUDO- ZNAWCZEGO

W roku sprawozdawczym Oddział Poznański P. T. L. liczył 20 członków. Siedzibą Oddziału jest Instytut Etnologii U. P. Oddział Poznański zawarł porozumienie z P. T. Geograficznym odnośnie wspólnych posiedzeń, w razie gdyby referat, którego bądź z Oddziałów miał znaczenie dla obu Towarzystw.

Zebrania Towarzystwa odbywały się w soboty o godz. 18. Zostały wygłoszone następujące odczyty:

1. Prof. dr Witold Klinger, «Wschodnio-europejskie rusałki i pokrewne postaci demonologii ludowej, a tradycje grecko-rzymskie».

2. Prof. dr E. Frankowski, «Twórczość ludowa w Związku Radzieckim».

3. Mgr Tadeusz Wróblewski, «Kosmogonia ludów pierwotnych».

4. Dr Maria Frankowska, «Polski Atlas Etnograficzny i jego problemy».

5. Mgr Wanda Wepnikówna, «Wieś Koszary w pow. limanowskim».

6. Prof. dr E. Frankowski, «Technika siatkowa w kulturze ludów słowiańskich i jej przeobrażenia na świecie».

7. Prof. dr E. Frankowski, «Technika odlewów brązowych na wosk tracony w kulturze ludów».

Walne Zebranie Oddziału odbyło się dnia 15 marca 1948 r. przy udziale 18 członków.

E. Frankowski

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA LUDO- ZNAWCZEGO W TORUNIU

za okres od 18. III. 1947 r. do 1. IV. 1948 r.

Towarzystwo Ludoznawcze Oddział w Toruniu, założone dn. 18. III. 1947 r., czyli istniejące dopiero rok, liczy 50 członków, w tym 14 osób stanowią nauczyciele. Siedzibą Towarzystwa jest Dział Etnograficzny Muzeum Miejskiego w Toruniu.

Obecny skład Zarządu: prezes — prorektor prof. dr Karol Koranyi, w. prezes — prof. dr Bożena Stelmachowska, sekretarz I — dr Maria Znamierowska-Prüfferowa, sekretarz II — Maria Polakiewiczówna, skarbnik — Bonifacy Zielonka; członkowie Zarządu: prof. dr Jan Zabłocki, red. Mieczysław Dereżyński; Komisja Rewizyjna: prof. Józef Błoński, nacz. Józef Arkuszewski, dr Stefan Hrabec.

Zebrań naukowców. W okresie sprawozdawczym odbyły się 2 posiedzenia Zarządu oraz 4 zebrania o charakterze naukowym. Dn. 20. VI. 1947 r. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa wygłosiła referat pt. «Ludoznawstwo w Szwajcarii». Dn. 10. II. 1948 r. odbył się odczyt p. Heleny Piskorskiej pt. «Wieś pomorska w XVIII w.» i «Bartnictwo toruńskie». Dn. 2. III. 1948 r. p. Anna Ludwika Czerny wygłosiła odczyt pt. «Sen nocy letniej jako ludowe misterium taneczne». Dn. 16. III. 1948 r. odbył się odczyt p. I. Podgórecznego pt. «Zaostrowieże na tle zwyczajów i obyczajów».

Prace organizacyjne i terenowo-muzealne.

Z uchwalonych kilku sekcji, jedynie pod kierunkiem p. Konrada Smierniaka powstała Sekcja Muzyki Ludowej i Tańca.

Liczy ona 13 osób, w tym nowych członków 7. W prowadzonej przez nią pracy badawczej na terenie Kujaw brał udział K. Smierniak, B. Zielonka i Chełmiński. Zanotowano 120 melodii i zapisano 120 tekstów oraz z zasłku Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego wydrukowano odnośne kartoteki (Karty pieśni). Sekcja ta nawiązała bliski kontakt z dyr. M. Sobieskim, z Instytutem Badania Sztuki Ludowej (Sekcją Muzyczną w Poznaniu).

Z inicjatywy Adama Krzemienia w Liceum Budowlanym w Toruniu została zapoczątkowana praca o charakterze ludoznawczym w organizującym się kole w starszych klasach licealnych. Została tam przeprowadzona odnośna ankieta oraz dn. 7 lutego 1948 r. odbył się wykład dr Marii Znamierowskiej-Prüfferowej pt. «Wartość budownictwa ludowego i jego ochrona». W kole tym projektowane są terenowe prace młodzieży szkolnej, dotyczące za-

bytkowego budownictwa ludowego oraz zbierania materiałów muzealnych.

W okresie sprawozdawczym kurator dr Czesław Skopowski przyczynił się wydatnie do podniesienia prac ludoznawczych, udzielając zasiłku Działowi Etnograficznemu na wydrukowanie poradnika terenowego oraz drukując w Dzienniku Urzędowym Kuratorium zwanemu do nauczycielstwa.

Należy też podkreślić ogromne usługi, jakie oddają Działowi Etnograficznemu Muzeum w Toruniu niektórzy członkowie toruńskiego Oddziału Tow. Ludoznawczego. Np. dyr. Leon Szestakowski, który nie tylko dostarczał informacji o zabytkach ludowych w terenie, lecz sam składał liczne dary i depozyty, a nadto dzięki jego pomocy uzyskano auto ciężarowe w celu przewiezienia do Muzeum koła garncarskiego, ław i żaren garncarskich z Dobrzynia nad Drwęcą, dostarczenie szeregu przedmiotów z zakresu rolnictwa, transportu i komunikacji oraz pszczelnictwa (np. cenna i rzadka barć z Borów Tucholskich). B. Zielonka gromadził melodie pieśni ludowych z terenu Kujaw i dostarczał licznych i cennych obiektów muzealnych z zakresu wielu dziedzin kultury ludowej.

Prof. Jan Zablocki ofiarował cenne książki z zakresu rolnictwa, a nadto zbierał nazwy dla Muzeum roślin używanych w lecznictwie ludowym woj. pomorskiego. Wojciech Gajdus z Nawry pomagał w gromadzeniu zbiorów dla Muzeum, szczególnie z zakresu obrzędowości ludowej.

Wobec ustąpienia z prezesury Zarządu Oddziału ob. kuratora dr Czesława Skopiowskiego uchwalono jednogłośnie następujący wniosek: «Zgromadzeni na Walnym Zebraniu Towarzystwa Ludoznawczego Oddział w Toruniu członkowie Towarzystwa stwierdzają z żalem ustąpienie z prezesury ob. kuratora dr Czesława Skopowskiego i składają gorące podziękowanie za wydatną i serdeczną pomoc w pracy i wyrażają nadzieję, że ob. Kurator zechce jako członek Towarzystwa nadal współpracować i udzielać swej cennej pomocy i rady».

Propaganda ludoznawstwa. Towarzystwo Ludoznawcze wraz z Działem Etnograficznym Muzeum Miejskiego w Toruniu dwukrotnie zwracało się w «Głosie Pomorza» do społeczeństwa z apelem w sprawie pomocy w gromadzeniu zabytków, związanych z obrzędami Wielkanocy i Bożego Narodzenia.

Apele te pozostały całkowicie bez echa wbrew temu, co głosiły pisma warszawskie o darach, licznie napływających do Muzeum Miejskiego w Toruniu jako reakcja na apele w prasie.

Towarzystwo Ludoznawcze pragnie prowadzić badania terenowe i w tym celu robi starania o uzyskanie zasiłków na pokrycie kosztów lokomocji, zorganizowanie biblioteki etc.

Należy podkreślić, że Oddział Toruński Towarzystwa pracuje w bliskim kontakcie z Działem Etnograficznym Muzeum Miejskiego w Toruniu.

Ostatnio uchwalono niektóre posiedzenia odbywać wspólnie z Towarzystwem Geograficznym.

M. Prüfferowa

ETNOGRAFIA I ETNOLOGIA W SZWAJCARII W LATACH 1939—1947

Siedmioletnia izolacja, zrazu częściowa zaś później zupełna, w jakiej znalazła się Szwajcaria podczas ostatniej wojny, wpłynęła niemało na rozwój etnologii i etnografii tegoż kraju. Z wybuchem wojny została przerwana na razie łączność tylko z krajami europejskimi, objętymi pożarem wojny, później także i z zamorskimi, powodując prawie zupełny zastój w przyplywie materiałów etnograficznych z tych krajów. Natomiast udało się etnologom szwajcarskim, bawiącym w chwili wybuchu wojny w krajach zamorskich, jeszcze wrócić na czas do kraju z bogatymi zbiorami.

Izolacja częściowa względnie zupełna skierowała zainteresowanie etnologów i etnografów szwajcarskich najpierw ku folklorowi ludów europejskich, jeszcze wówczas nie wciągniętych w zawieruchę wojenną. Stan ten jednak trwał zbyt krótko, by mógł wydać namacalnie pozytywne wyniki. Z wypowiedzeniem wojny przez Włochy Francji, Szwajcaria znalazła się w zupełnej izolacji, trwającej prawie aż do końca 1945 roku. Rok 1946 przyniósł znaczne rozluźnienie tejże izolacji, skutkiem czego liczniejsze grupy misjonarzy katolickich i protestanckich, korzystając z ulg dewizowych i paszportowych, wyjechały do misyj, przede wszystkim do kolonii francuskich w Afryce, ale i młody a przedsiębiorczy etnograf z Neuchâtel prof. dr Jean Gabus odbył już dwie krótsze wyprawy naukowe samolotem do Tuaregów, szczepu w Afryce północnej, gdzie zebrał pokaźny materiał etnograficzny. Mimo wszystko kłopoty paszportowe i dewizowe na razie utrudniają poważnie większe i liczniejsze ekspedycje naukowe do plemion zamorskich, co jednak, przynajmniej tymczasem, nie wpływa zbyt hamująco na prace naukowe etnologów i etnografów szwajcarskich, przeciwnie ta przymusowa izolacja wpłynęła raczej dodat-

nio na rozwój etnologii, etnografii i ludoznawstwa szwajcarskiego, jak wynika z następujących wywodów.

I. Podróże i wyprawy naukowe do krajów pozaeuropejskich.

Najniekorzystniej siedmioletnia izolacja wpłynęła na prace i badania naukowe, wymagające bezpośredniego i ciągłego kontaktu i porozumienia z uczonymi i instytucjami naukowymi innych krajów. Nastąpił prawie zupełny zastój we wymianie czasopism naukowych z innymi krajami, które podczas wojny zawiesiły zupełnie lub częściowo wydawanie swych periodyków; zwiedzanie muzeów przez gości zagranicznych osiągnęło najniższy stan; międzynarodowa wymiana i współpraca w dziedzinie etnologii i etnografii przestała w tym czasie prawie istnieć. Podobny los spotkał wyprawy do krajów zamorskich w celach naukowych. Mimo to w tym okresie przeprowadzili wyprawy naukowe następujący badacze szwajcarscy:

Dr P. Wirtz zwiedził Kaszmir, Tybet i Indie, gdzie szczególne badania przeprowadził nad szczepem Naga. Bogate zbiory przesłał dla muzeum w Bazylei. Tenże badacz odbył w r. 1941 podróż do Ameryki Południowej, a w 1942 r. prowadził badania naukowe na Wielkich Antylach.

H. E. Kaufmann odbył wyprawę do Indii, gdzie specjalne badania poświęcił szczepowi Naga; cenne i liczne zbiory etnograficzne tegoż szczepu przekazał muzeum w Bazylei.

Hodel Fr. zwiedził w celach naukowych Amerykę Południową i badał szczególnie groby staro-peruańskie.

Ritter Hans odbył ekspedycję do Laponii.

Himmelheber podróżował krótko przed wybuchem wojny między Eskimosami Cieśniny Beringa i Zatoki Point Barrow.

Gabus Jean, badał w latach 1938—1939 Eskimosów tzw. Caribous nad Zatoką Hudsonską; w latach 1941 i 1947 przeprowadził badania etnograficzne między Tuaregami w Afryce północnej, skąd przywiózł bogate zbiory dla muzeów w Bazylei i Neuchâtelu.

Głównym zadaniem wymienionych podróżujących było zbieranie i gromadzenie obiektów etnograficznych dla muzeów szwajcarskich, które też te wyprawy przygotowały i pieniądze wspierały.

II. Muzea i ich działalność.

Każdy niemal kanton posiada własne muzeum, z których najważniejsze są: w Bazylei, w Zurychu, w Genewie, w Bernie,

w Neuchâtelu, Burgdorfie, w St. Gallen i we Fryburgu. Aż do roku 1944 Szwajcaria nie posiadała wspólnego muzeum narodowego; w tym to roku muzeum w Bazylei przeznaczono na «Museum für Völkerkunde und Schweizerisches Museum für Volkskunde». To muzeum posiada największe zbiory i obecnie jest niewątpliwie największym muzeum etnograficznym w zasięgu języka niemieckiego; w 1943 r., tzn. po 50 latach istnienia liczyło mniej więcej 85.000 obiektów etnograficznych, z czego około 17.250 przypada na folklor europejski. Muzeum w Szafuzie zostało podczas nalotu zniszczone, natomiast inne muzea nie ucierpiały podczas wojny, jedynie zbiory bardziej wartościowe usunięto z muzeów i przeniesiono w miejsce bezpieczniejsze.

Działalność muzeów szwajcarskich ograniczała się aż do wybuchu wojny przede wszystkim do gromadzenia obiektów etnograficznych. W tej dziedzinie muzeum w Bazylei osiągnęło niewątpliwie najlepsze wyniki; starało się ono poza tym przede wszystkim o gromadzenie oryginałów, a jedynie z braku tychże, zastępowano je kopiami i naśladownictwami. Ten zapał gromadzenia cechuje wszystkie muzea, lecz wyniki zależą w głównej mierze od stanu finansów, stojących do dyspozycji, zaś pod tym względem sprawa przedstawia się niezbyt korzystnie. Większa część zbiorów muzealnych pochodzi od hojnych ofiarodawców. Toteż zbiory te, wyjąwszy muzeum w Bazylei, zdradzają brak planowości i systematyki; są to w dużej mierze magazyny obiektów etnograficznych. Muzeum w Burgdorfie różni się od innych muzeów tym, że mieści obiekty wyłącznie folkloru szwajcarskiego ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa domu wiejskiego. Inne muzea wykazują wielką różnorodność obiektów z dziedziny etnografii ludów egzotycznych, z archeologii, prehistorii, folkloru rodzimego.

Siedmioletnią izolację należy bezwarunkowo uważać za pożyteczną dla zorganizowania, uporządkowania, przebudowy względnie rozbudowy muzeów szwajcarskich. Zastój w dopływie materiałów etnograficznych z krajów zamorskich zmusił poniekąd etnologów i etnografów szwajcarskich do zajęcia się folklorem ojczystym, ale przede wszystkim do podniesienia poziomu muzeów, by z nich uczynić instrument sprawny do badań naukowych. Czas i pieniądze, przeznaczony na zakup obiektów względnie wyposażenie ekspedycji do krajów zamorskich, zużyto na przeprowadzenie remontu budynków muzealnych, zakup witryn, katalogizację przedmiotów etnograficznych, konserwowanie i magazynowanie zbyt licznych obiektów, znakowanie i wystawianie okazów. Muzeum w Bazylei zrobiło niewątpliwie w tym kierunku największe postępy. Przy niektórych muzeach ufundowano stałe posady ku-

stosów, gdyż dotychczas wiele prac muzealnych zostało załatwianych bezpłatnie przez wolontariuszów.

Zwiedzanie muzeów przez publiczność, szkoły i grupy wojсковych wzrosło niepomniernie; dzięki znakowaniu okazów oraz oprowadzaniu zwiedzających przez fachowych znawców etnografii oraz dzięki przystępnym cenom publiczność często zwiedzała muzea z widocznym zainteresowaniem.

III. Wystawy.

W związku z uporządkowaniem i systematyzacją zbiorów muzealnych urządzano corocznie wystawy czasowe w poszczególnych muzeach. Rok 1941 był pod tym względem «prawdziwą powodzią wystaw». Niektóre z tych wystaw powtarzano i w kilku innych miastach; często wystawy były organizowane przez kilka muzeów. Najważniejsze z tych wystaw czasowych były: «Wystawa sztuki chińskiej i japońskiej» w Genewie w 1942 i tamże w r. 1943 «Wystawa masek»; «Wystawa plastyki drewnianej» w Bazylei w r. 1943, tutaj urządzono już w r. 1941 i 1942 «Wystawę sztuki ludów Polinezji i Melanezji»; w Zurychu wystawiono «Sztukę afrykańską» w 1945; w Bernie i Bazylei urządzono ciekawą wystawę «Das Kinderspielzeug»; w Bernie, Bazylei i Zurychu urządzono w 1941 r. wspólnymi siłami wystawę «Sztuki azjatyckiej».

IV. Kongresy.

Rekompensatą częściową z braku kongresów międzynarodowych były kongresy krajowe, organizowane przez «Société suisse d'anthropologie et d'ethnologie» w r. 1940 w Lokarnie, w 1941 w Bazylei, w 1942 w Syjonie, w 1943 w Szafuzie, w 1944 w Sils, w 1945 we Fryburgu, w 1946 w Zurychu, w 1947 w Genewie.

V. Publikacje.

Isolacja, uniemożliwiająca wymianę czasopism naukowych z zagranicą, przyczyniła się niemal do rozwoju etnograficznej literatury w Szwajcarii. O ile mi wiadomo, żadne z przedwojennych czasopism ludoznawczych nie przerwało redagowania ani też nie przestało pojawiać się, przeciwnie powstały nowe periodyki, częściowo lub całkowicie poświęcone zagadnieniom ludoznawstwa lub etnologii jak np.:

Acta Tropica, Zeitschrift für Tropenwissenschaft und Tropenmedizin, Bazylea 1944, tom I.

Les Musées de Genève, Bulletin Mensuel des Musées et Collections de la Ville de Genève, Genève 1944.

Bulletin de la Société Suisse des Amis de l'Extrême Orient. Zurych 1944.

Cahiers Ferdinand de Saussure, Genève 1941.

Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft (Nouvelle Revue de science missionnaire), Schönebeck/Beckenried 1945.

Schweizerische Zeitschrift für Psychologie. 1944.

Annalen der Philosophischen Gesellschaft Innerschweiz. 1944.

Anthropos, Revue Internationale d'Ethnologie et de Linguistique: redakcję tegoż czasopisma przeniesiono w r. 1939 z Wiednia do Fryburga.

Oprócz tych czasopism pojawiły się wartościowe publikacje jak np.:

Hoffmann-Krayer Eduard: «Feste und Bräuche des Schweizervolkes». Opracowanie nowe przez P. Geigera, Zurych 1940. Rubi Chr.: «Volkskunst am Berner Bauernhaus». Schweizerische Gesellschaft für Volkskunde, Basel 1942. Speiser F.: «Versuch einer Siedlungsgeschichte der Südsee» (Denkschriften der Schweiz. Naturforschenden Gesellschaft, tom LXXVII, Zurych 1946. Waller E.: «Historische Dächer der Schweiz und ihre Entwicklung zur heutigen Eindeckung». Zurych. Meuli Karol: «Schweizer Masken und Maskenbräuche». Zurych 1943. Znaczna część tych publikacyj jest poświęcona folklorowi szwajcarskiemu.

VL. Katedry etnologii i etnografii.

Przed wojną potrzeba katedr etnologii na uniwersytetach szwajcarskich nie była zbyt aktualną, ze względu na łatwość studiowania na wszechnicach państw sąsiednich, przede wszystkim we Wiedniu, w Paryżu, Hamburgu, Berlinie. Wojna jednak utrudniła względnie wprost uniemożliwiła studia za granicą, wobec tego powstały nowe katedry etnologii w kraju. I tak utworzono we Fryburgu w 1939 katedrę etnologii i powierzono ją etnologowi światowej sławy prof. dr W. Schmidtowi, profesorowi etnologii na uniwersytecie wiedeńskim, założycielowi i dyrektorowi Instytutu Anthropos: po aneksji Austrii przez Rzeszę prof. Schmidt przeniósł się z całym instytutem do Froideville pod Fryburgiem, gdzie się też mieści redakcja czasopisma «Anthropos». Na uniwersytecie w Bazylei wykłada etnologię ogólną i specjalną prof. dr Feliks Speiser od 1939. W Genewie istnieje od dawna katedra antropologii i etnografii, lecz właściwą docenturę etnografii utworzono dopiero w r. 1942, którą powierzono docentce p. dr M. Deltenbach-Lobsiger. Na uniwersytecie w Zurychu wykłada etnologię od r. 1940 dr Alfred Steinmann. Na uniwersytecie w Neuchâ-

telu utworzono docenturę etnografii w 1946, którą powierzono prof. dr J. Gabus.

VII. Ludoznawstwo w Szwajcarii.

Niewątpliwie największą korzyścią, którą izolacja wojenna przyniosła etnografii szwajcarskiej polega na rozbudzeniu zainteresowania się folklorem rodzimym. Zaś zainteresowanie to rozbudzo w samą porę, gdyż kultura ludowa zaczyna pod wpływem nowoczesnej cywilizacji w Szwajcarii szybko zanikać. Celem głównym ludoznawstwa szwajcarskiego jest na razie zbieranie zabytków kultury ludowej. W tym celu Szwajcarskie Towarzystwo Ludoznawcze (Schweizerische Gesellschaft für Volkskunde) organizuje planowe badania w całym kraju, połączone z gromadzeniem wszelkich zabytków kultury ludowej. Działalność Towarzystwa Ludoznawczego Szwajcarskiego obejmuje następujące dziedziny kultury ludowej: medycynę ludową pod kierownictwem Stolla i Hoffmann-Krayera, pieśń i poezję ludową pod kier. Hoffmann-Krayera i John Maiera, mieszkanie wiejskie pod kier. dr inż. H. Schwaba i Hassingera, sztukę ludową pod kier. P. Geigera i R. Weissa, miejsca pątnicze, pielgrzymki, wotywy pod kier. Ernesta Baumanna, archiwum historyczno-ludoznawcze pod kier. H. G. Wackernagla oraz gromadzenie rękopisów i obrazów ludoznawczych. W celu uporządkowania i krytycznego opracowania zebranego materiału oraz kierowania pracami i badaniami nad kulturą ludową założono w r. 1937 w Bazylei Instytut Ludoznawczy (Volkskundliches Institut), w którym się też mieści Biblioteka Ludoznawcza (Volkskundliche Bibliothek); ten Instytut Ludoznawczy jest dzisiaj centralą ludoznawstwa szwajcarskiego.

Poza Szwajcarskim Towarzystwem Ludoznawczym także inne instytucje niemało się przyczyniają do badania i gromadzenia zabytków kultury ludowej jak: seminaria germanistyki i romanistyki na uniwersytetach, instytuty geograficzne i archiwum fonograficzne na uniwersytecie w Zurychu, instytuty lingwistyczne, zajmujące się opracowaniem słownika narzeczy szwajcarskich oraz towarzystwa naukowe w poszczególnych kantonach i muzea.

Ludoznawstwo szwajcarskie ogranicza się na razie do zbierania zabytków kultury ludowej; podział na terytoria ludoznawcze, kwestia wpływów i pochodzenia poszczególnych elementów kultury ludowej nie jest jeszcze aktualna, lecz wolno żywić uzasadnione nadzieje, że i te zadania zostaną pomyślnie rozwiązane, gdyż sumienna praca uczniów, ich wytrwałość i zapał oraz zainteresowanie się społeczeństwa i jego jak i władz państwowych

przychylność są poręką, że cele te zostaną osiągnięte. Publikacje i wykłady popularyzują wyniki badań, zwracają uwagę społeczeństwa na wartość i znaczenie kultury ludowej; popiera się i organizuje występy w strojach ludowych, pielęgnuje się świadomie gwary i narzecza ludowe i to nie tylko wśród ludu lecz i w sferach intelektualnych.

Wszystkim tym pracom ludoznawczym przyświeca jeden cel: opracowanie atlasu etnograficznego Szwajcarii. Porównywa się często Szwajcarię do zwirotnicy, dzięki roli jaką odgrywa w komunikacji między krajami Europy północnej i południowej oraz zachodniej i wschodniej. Rolę zwirotnicy kultur, posuwających się z zachodu na wschód, czy na odwrót, Szwajcaria odgrywała nie tylko w epoce historycznej, lecz już w okresie paleolitu, jak wykazują wykopaliska i jeszcze pokażą badania etnograficzne.

Fryburg, Szwajcaria.

T. Chodźidło

C. I. A. P. INFORMATION

«Biuletin Commission Internationale des Arts et Traditions Populaires» który był od dawna oczekiwany, ukazał się nareszcie w lipcu br. Wyszedł nr 1 i 2. Jest on wydawany w języku francuskim i angielskim. Na razie rozmiary jego są bardzo skromne, ale mamy nadzieję, że i pod tym względem nastąpi zmiana. Mała objętość biuletynu powoduje z konieczności niezmiernie zwiększone ujmowanie ciekawych na ogół informacji. W niejednym wypadku pragnęłoby się dowiedzieć czegoś więcej, zwłaszcza jeżeli chodzi o sprawy, które już poprzednio były podawane, np. w sprawozdaniu z III Walnego Zgromadzenia C. I. A. P. jak i w szeroko rozesłanych litografowanych materiałach obrad tegoż Zgromadzenia.

Możliwe jednak, że z uzasadnionych i poważnych powodów Sekretariat Generalny widział się zniewolony do ponownego przypomnienia i to z pewnymi uzupełnieniami wiadomości zasadniczo już znanych.

Z szczególną radością dowiadujemy się z nr 1, że wreszcie z początkiem roku 1949 zaczną wychodzić «Laos», który wypełni dotkliwą pustkę powstałą wskutek zaprzestania wydawania w r. 1946 «Museion» i «Recherches».

Nie mniej trzeba z wielkim uznaniem powitać, że inicjatywa, z którą na Walnym Zgromadzeniu wystąpili członkowie IV Sekcji C. I. A. P., a to dr Virgil Borbiero, prof. G. de Aparicio i p. G. H.

Rivière, znalazła tak szybką realizację przez zwołanie w dniach 9—12 października br., międzynarodowej konferencji dla spraw zagadnień budownictwa, względnie odbudowy wsi, która się odbędzie w Budapeszcie. Szczególny nacisk w programie obrad kładzie się na uwzględnienie i wyzyskanie w budownictwie wiejskim elementów folklorystycznych. Że rząd węgierski udzielił temu przedsięwzięciu daleko idącej pomocy, zawdzięcza się naturalnie w pierwszym rzędzie Ministrowi Odbudowy i Robót Publicznych, p. J. Darvas, jak i podsekretarzowi stanu dr Borbiro. Niemniej jednak jest znamiennym, że koncepcje przyjęte w r. 1947 przez Walne Zgromadzenie C. I. A. P., są uznawane jako pożyteczne i podzielane przez węgierskie kola oficjalne. Z dalszego ciągu biuletynu dowiadujemy się o postępach w organizacji wymiany wydawnictw, ustanowieniu stypendiów dla studiów folklorystycznych obcokrajowców w Kanadzie. W tej sprawie wszelkich wiadomości udziela U. N. E. S. C. O., Paryż, XVI, Avenue Kleber 19.

Dyskutowana na Walnym Zgromadzeniu sprawa Międzynarodowych Archiwów Muzyki Ludowej w Genewie została należycie załatwiona. Archiwa pozostają nadal w Genewie pod zarządem prof. Eugeniusza Pittard z tym, że kierownictwo naukowe objęła C. I. A. P. To rozwiązanie ułatwia istotnie pracę IX Sekcji (muzyka i tańce) C. I. A. P., oraz wyłonionemu specjalnemu komitetowi muzykologicznemu, który opracowuje w tej chwili jednolite zasady techniczne zbierania i utrwalania muzyki ludowej.

Ważną jest dalej wiadomość, że Międzynarodowa Rada Muzealna uchwaliła przystąpienie do ścisłej współpracy z C. I. A. P.

Obok krótkich sprawozdań o obecnym stanie badań naukowych w naszym zakresie w Luksemburgu, Belgii, i na Cyprze, biuletyn informuje, że w dniach 9—12 września odbędzie się w Turynie piąty Narodowy Kongres di Tradizioni Popolari, a wreszcie podaje daty i miejsca odbywania w roku bieżącym międzynarodowych kongresów, a to nauk antropologicznych i etnologicznych w Brukseli i geografii w Lizbonie.

Biuletyn nr 2 rozpoczyna się uwagami prof. Arnolda Van Geneppa na temat potrzeby jednolitej terminologii międzynarodowej nauk etnograficznych, czym jak wiadomo obszernie zajmowało się ostatnie Walne Zgromadzenie C. I. A. P. Dalej poruszono tak bardzo aktualną sprawę pomocy zakładom naukowym zniszczonym przez wojnę i zwołanej przez U. N. E. S. C. O. w dnia 26—29 lipca do Paryża konferencji, której zadaniem stworzenie światowego katalogu dotychczas zebranej muzyki ludowej. Treść tę uzupełniają krótkie sprawozdania o obecnym stanie badań etnograficznych i etnologicznych w Jugosławii itd.

COMMISSION INTERNATIONALE DES ARTS ET TRADITIONS POPULAIRES,

której stała siedziba znajduje się obecnie w Paryżu, odbyła w dniach 1—5 października 1947 swoje trzecie Walne Zgromadzenie.

Przedmiotem obrad była reorganizacja samej Komisji, przyskutowanie zadań w obliczu zmienionych stosunków powojennych, odnowienie starych i zadzierzgnięcie nowych kontaktów między badaczami etnologii i etnografii różnych krajów, a wreszcie ustalenie w skali międzynarodowej współpracy naukowej.

Od razu trzeba zaznaczyć, że bardzo duże jest zainteresowanie dalszym istnieniem C. I. A. P.'u i odczuwanie potrzeby stałego kontaktu i ścisłej współpracy między naukowcami różnych krajów. Znalazło to swój wyraz i w ilości krajów reprezentowanych i uczestniczących w obradach. Świadczy o tym i fakt, że udział w nich wzięli także jako obserwatorzy przedstawiciele U. N. E. S. C. O. (zastępca generalnego dyrektora, prof. Jan Thomas i Miss Venetti Lawler) oraz Międzynarodowego Biura Pracy (pani Morrell).

Następujące kraje wysłały swych przedstawicieli: 1) Antyle, 2) Argentyna, 3) Austria, 4) Belgia, 5) Brazylia, 6) Wielka Brytania, 7) Bułgaria, 8) Czechosłowacja, 9) Dania, 10) Francja, 11) Grecja, 12) Holandia, 13) Iran, 14) Indochiny, 15) Italia, 16) Liban, 17) Meksyk, 18) Rumunia, 19) Polska, 20) Portugalia, 21) Szwajcaria, 22) Stany Zjednoczone A. P., 23) Szwecja, 24) Turcja, 25) Węgry.

Niektóre kraje, które biorą udział w pracach C. I. A. P. z różnych powodów nie mogły przysłać swoich zastępców, co jednak zostało uwzględnione i znalazło swój wyraz przy wyborze nowych władz na okres 1947—1950. Nadto w obradach brały udział i niektóre osoby, które nie występowały w charakterze delegatów.

Otwierając obrady prezes C. I. A. P.'u pan Albert Marinus (Belgia) przedstawił znaczenie folkloru dla akcji zbliżenia narodów. Trzeba podkreślić, że obranie tego właśnie tematu było bardzo szczęśliwe. Jak powszechnie wiadomo, na ogół mówiąc w zbliżeniu kulturalnym kładziono dotychczas naprawdę główny nacisk na wzajemne informowanie się tylko o pewnych przejawach i osiągnięciach kulturalnych. Brano przy tym pod uwagę np. w literaturze autorów rzeczywiście najwybitniejszych, lub chwilowo najbardziej rozreklamowanych, a podobnie przedstawia się i sprawa w innych działach osiągnięć kulturalnych. Na tym wszystkim wycisnęły swoje piętno przekonania i zapatrywania,

niedawno powszechne, a i dzisiaj jeszcze dosyć silnie zakorzenione, które możemy określić jako elitarno-intelektualistyczne. Nie wchodząc w wartość obiektywną poszczególnych elementów tego wszystkiego, co przyzwyczajono się nazywać kulturą jakiegoś narodu, w przeciwieństwie do jego folkloru, trzeba jednak podkreślić, że dla prawdziwego i trwałego zbliżenia narodów, które bez należytego wzajemnego poznania nie jest możliwe, folklor, tak często traktowany z pewnym lekceważeniem, posiada nie mniejsze, a nieraz nawet i większe znaczenie. Obrazuje nam bowiem zarówno duchową, jak i materialną kulturę szerokich mas narodu.

Jest to przecież co innego, aniżeli nawet ciekawe osiągnięcia nieraz małych, lub większych grup intelektualistów, którzy tak łatwo ulegają złudzeniom, że dają wyraz prawdziwej kultury swego kraju. Jak takie nieporozumienie może ujemnie zaciążyć także i w zakresie polityki, tego najlepszym dowodem wyobrażenia o Niemczech przed i po roku 1933. To wszystko co doszło wtedy do głosu z osiągnięciem władzy przez Hitlera określano jako odstępstwo od prawdziwej kultury niemieckiej. Tylko, że ta tak zwana prawdziwa kultura była przede wszystkim towarem eksportowym i cieszącym się na rynku wewnętrznym bardzo ograniczonym popytem. Bezstronne zaś badania etnologiczno-historyczne na każdym niemal kroku wykazywały, że kultura mas i to bez względu nawet na różnice w stopniu wykształcenia przedstawiała się zgola inaczej.

Poza prezesem Marinusem poruszał także to zagadnienie odnośnie zresztą tylko do jednego działu, dawny prezes C. I. A. P.'u prof. dr Otto Lehmann. Nie mogąc osobiście uczestniczyć w obradach przestał Zgromadzeniu swoje uwagi i sugestie pt. «Znaczenie i wartość sztuk ludowych w życiu międzynarodowym» (*L'importance et la valeur de Art Populaire dans la vie internationale*).

Zresztą trzeba tu nadmienić, że pod tym względem nie istnieje różnica zapatrywań w łonie C. I. A. P., której obowiązujący statut, art. 2 wyraźnie powiada: «Głównym celem jest prowadzenie badań porównawczych nad obyczajami i zwyczajami ludów, jak również międzynarodowa koordynacja badań etnograficznych i folklorystycznych. W ogólności zmierza ona (Komisja) w tym zakresie do rozwijania wzajemnego zrozumienia się ludów przez odsłanianie wspólnych podstaw cywilizacji i zgodności zasadniczych dążeń człowieka».

W referatach, wypowiedziach i rezolucjach znalazła pełny wyraz szerokość celów C. I. A. P., dotychczasowe poważne osiągnięcia i konieczność uzupełnienia dawniejszych ujęć różnych zagadnień. Nadto zwrócono uwagę i na nowe potrzeby, jakie powoduje zreorganizowanie pracy w odmiennych, a pod niejednym względem nowych warunkach powojennych.

Same referaty i będące ich wynikiem rezolucje można by podzielić na: a) sprawy o charakterze orientacyjnym, b) dotyczące zagadnień organizacyjnych, c) metodologicznych, a wreszcie d) problemów specjalnych.

Dużą uwagę poświęcono w czasie Zgromadzenia informacjom dostarczonym przez członków C. I. A. P., a które dotyczyły badań folklorystycznych i etnograficznych w poszczególnych krajach. Uwzględniono także zmiany, jakie zaszły od roku 1940, a wreszcie i straty personalne i rzeczowe spowodowane przez wojnę. Dalsze zbieranie i uzupełnianie odnośnych danych zalecono Sekretariatowi Generalnemu, który pozostaje pod energicznym i wytrawnym kierownictwem pana Foundoukidesa. Nie wymaga omówienia konieczność stałego gromadzenia wszelkich materiałów informacyjnych przez Sekretariat Generalny. W ten tylko przecież sposób można umożliwić wszystkim członkom dokładną, a dla ich prac niezbędną orientację.

Wyrazem powszechnego odczuwania tej potrzeby była i uchwalona rezolucja treści następującej: «C. I. A. P. stwierdza, że mimo wszystkich wysiłków, jakie zostały podjęte od chwili ukończenia wojny, celem zebrania wiadomości o pracy naukowej w latach 1940—45, zebranie tych informacji pozostaje i nadal jaskrawo niewystarczające w zakresie etnografii, folkloru i nauk pokrewnych;

że publikacja zbiorów, bibliografii retrospektywnej rozpoczęta w roku 1945 z inicjatywy Międzynarodowego Urzędu Muzeów, z współpracą C. I. A. P. została przerwana, o ile chodzi o część etnologiczną.

Wobec tego wzywa się Zarząd i Sekretariat Generalny do użycia wszelkich właściwych środków celem ponownego podjęcia tej pracy.

Wzywa się przy tym wszystkich członków C. I. A. P., jak również instytucje etnograficzne i folklorystyczne, by zechciały udzielić jak najdalej idącej pomocy celem zapewnienia powodzenia temu nowemu wysiłkowi.

Korzystając z tej sposobności przypomina się konieczność stałej wymiany publikacji i wiadomości biblio-

graficznych pomiędzy członkami C. I. A. P. oraz krajowymi, zainteresowanymi instytucjami.

Wreszcie zaleca się Sekretariatowi Generalnemu zorganizowanie w tym celu odpowiedniego biura, oraz uprasza się o pomoc organizacje międzynarodowe, których program przewiduje działalność w tym zakresie».

Inną sprawę dotyczącą koncentracji materiałów informacyjnych, celem łatwiejszego ich uprzyściplnienia wszystkim zainteresowanym poruszył prof. C. Brailoiu (Rumunia). Chodzi mianowicie o Międzynarodowe Archiwa Muzyki Ludowej, które po myśli dawniejszych starań C. I. A. P. zostały stworzone w roku 1943 na podstawie specjalnego statutu i umieszczone w Muzeum Etnograficznym w Genewie.

Powzięto następującą uchwałę: «C. I. A. P. zważywszy, że stworzenie w roku 1943 Międzynarodowych Archiwów Muzyki Ludowej przy Muzeum Etnograficznym w Genewie, stanowi realizację projektu, który zaliczył do programowej działalności C. I. A. P. u już Kongres odbyty w r. 1928 w Pradze, poczuwa się do obowiązku wyrażenia podziękowania twórcom Archiwów, jak również władzom miasta i kantonu Genewy, których pomoc umożliwiła tę tak ważną realizację.

Zważywszy z drugiej strony, że te Archiwa są przeznaczone do niesienia istotnej pomocy przy badaniach etnograficznych i folklorystycznych, jak również w pracy Sekcji Muzyki C. I. A. P., przyjmuje się do wiadomości, życzenie wyrażone przez założycieli Archiwów Międzynarodowych Muzyki Ludowej, podanie ich władzy C. I. A. P.

Wobec tego postanawia się przyłączenie tych Archiwów do C. I. A. P. u i poleca Zarządowi uregulowanie w porozumieniu z kierownikami Archiwów warunków tego przyłączenia i zapewnienia ich wykonania».

Wśród spraw organizacyjnych dużą uwagę zwrócono na stworzenie pomocy technicznej ze strony C. I. A. P. u w organizowaniu badań folklorystycznych i etnograficznych w krajach, które jeszcze nie posiadają odpowiednich własnych instytucji. Oprócz tego zastanawiano się nad sposobem zorganizowania pomocy dla instytucji badawczo-naukowych, które ucierpiały wskutek wojny.

Zagadnieniem pierwszym zajęli się specjalnie p. Mehdi Barkehli (Iran) i prof. F. De Aparizio (Argentyna).

Drugie, podkreślając, że jest ono bardzo aktualne i ważne, przedstawili prof. dr Oshan Alishah (Turcja), prof. F. De

Aparicio, prof. Sigurd Brixon (Szwecja), prof. St. Kyriakidis (Grecja), dr I. C. Peate (Wielka Brytania), prof. dr Andrzej Melichercik (Czechosłowacja), dr Han-Yi-Feng (Chiny) i prof. K. P. Chattopadhyay (Indie).

Postanowiono, powierzając techniczne wykonanie Sekretariatowi Generalnemu, zebrać z wszystkich krajów dotkniętych stratami wojennymi dane dotyczące szkód w zbiorach, urządzeniach itd. Równocześnie postanowiono, że wszyscy członkowie mają zgłosić w jakim stopniu mogliby ze swoich zasobów przyjsć z pomocą poszkodowanym.

Bardzo wiele uwagi i referatów poświęcono zagadnieniom metodologicznym. Stanowią one bezwzględnie nadzwyczajnie poważny dorobek obrad i powinny zostać dokładnie osobno rozważone. Nie jest to możliwe w krótkim sprawozdaniu, którego celem jest poinformowanie o przebiegu Walnego Zgromadzenia. Sądzę nawet, że wszystkie referaty tego działu powinny być zostały przełożone na język polski, co ułatwiłoby dokładne zaznajomienie się z treścią i umożliwiło szerszą i bardzo celową i potrzebną dyskusję.

Prof. Rafał Corso (Neapol) mówił na temat «Pożytku, jaki by osiągnięto przez skoordynowanie różnych zapatrywań dotyczących zakresu i przedmiotu folkloru» (*Utilité d'une coordination des differents point de vue concernant le domaine et l'objet du folklore*). Przypominam, że prof. Corso jest nie tylko wybitnym uczonym, ale i redaktorem tak bardzo cenionego «Folklore».

Ciesząc się wielką powszechną powagą Arnold Van Gennep (Francja) poruszył sprawę konieczności ustalenia międzynarodowej terminologii nauk etnograficznych (*Necessité d'une terminologie internationale dans les Sciences ethnographiques*).

Doktor P. J. Meertens (Holandia) zgłosił uchwaloną przez zebranych rezolucję o «Konieczności przyjęcia pewnych reguł międzynarodowych dotyczących układania atlasów etnograficznych».

Zagadnieniem specjalnym zajął się pan M. V. U. Sayce (Manchester), a mianowicie etnografią «ekologiczną», czyli domową i zorganizowaniem dla odnośnych badań współpracy międzynarodowej (*Ethnographie «ecologique» ou domestique et collaboration internationale*).

P. Marcel Maget (Francja) wystąpił z referatem określonym jako «Uwagi wstępne, które dotyczą Metod i Techniki poszukiwań etnograficznych» (*Méthodes et techniques dans la recherche ethnographique. Travail d'Equipe etc.... Techniques: des-*

sin, photographie, film, disque, notation phonotiques notation choréographique, documentation etc.).

Dalej należy tutaj wspomnieć o żywej dyskusji, jaka się wywiązała odnośnie projektów i potrzeb wydawniczych, oraz wymienię myśli w przedmiocie organizacji pracy naukowej itd.

Wśród zagadnień specjalnych, którym się zajmowano, na plan pierwszy wysunęła się sprawa urządzenia w roku 1952 Międzynarodowej Wystawy Sztuki Ludowej w Bernie. Sama myśl była już skonkretyzowaną w roku 1934 i to przy udziale ówczesnego sekretarza Towarzystwa Ludoznawczego prof. U. J. K. dr. Adama Fischera. Podjęta podówczas przez C. I. A. P. inicjatywa, została w szeregu krajów przychylnie przyjęta i rozpoczęto kroki wstępne. Wybuch wojny uniemożliwił realizację tego pożytecznego i celowego zamierzenia.

Ohecnie istnieje uzasadniona nadzieja, że się to uda. Władze kantonu i miasta Berna służą przy tym potrzebną pomocą. Dla uniknięcia nieporozumień trzeba jednakowoż zaznaczyć, że Wystawa jest pomyślana bardzo szeroko i bynajmniej nie ogranicza się do samej sztuki ludowej. W skróceniu podajemy tutaj rezolucję przedstawioną przez p. Daniela Baud-Bovy, prezesa Szwajcarskiego Komitetu Narodowego Sztuki Ludowej: «C. I. A. P. stwierdzając, że etnografia i folklor nadają się w sposób wyjątkowy do organizowania wystaw i międzynarodowych manifestacji, które by w sposób bezsprzeczny wykazywały pokrewieństwa, jakie istnieją między różnymi formami cywilizacji, a równocześnie sądząc, że mogą one (wystawy) także służyć potrzebom badań etnograficznych i folklorystycznych... żywiąc nadto przeświadczenie, że tego rodzaju manifestacje międzynarodowe z natury rzeczy interesują szeroką publiczność... i stanowią dla niej źródło przeżyć o wysokiej wartości wychowawczej, wyraża ubolewanie, że sytuacja międzynarodowa uniemożliwiła dotychczas dojście do skutku Wielkiej Wystawy Międzynarodowej Sztuki i Tradycji Ludowej, która miała się odbyć w Bernie pod auspicjami C. I. A. P.

Zleca się zatem Zarządowi: przygotowanie planu wystawy i manifestacji o charakterze etnograficznym i folklorystycznym... który mógłby zostać w niedługim czasie przedstawiony zainteresowanym instytucjom...

Wreszcie upoważnia się Zarząd, o ile będzie uważał za to potrzebne do stworzenia specjalnego Komitetu, którego zadaniem by było zbadanie i zrealizowanie różnych związanych z wystawą projektów».

Obok wystawy podobnemu celowi mają służyć międzynarodowe festiwale muzyki, tańców i widowisk folklorystycznych. Ten przedmiot referowała tak szczególnie w tym zakresie kompetentna dr Elżbieta Burchenal, przewodnicząca Ogniska Sztuki Ludowej w Nowym Jorku i Komitetu Narodowego Sztuk Ludowych Stanów Zjednoczonych A. P.

Wśród tematów specjalnych poruszonych na Zgromadzeniu nie można pominąć milczeniem szczególnie oryginalnego referatu dr Virgil Borbito, podsekretarza stanu Ministerstwa Robót Publicznych (Węgry), pod tytułem «Doświadczenia z architekturą chłopską przy odbudowie wsi» i wywody p. G. H. Rivier (Francja) pt. «Rola folkloru w odbudowie wiejskiej».

O ile chodzi o organizację wewnętrzną C. I. A. P. to przyjęto podział na 10 sekcji fachowych, wyposażonych w dużą samodzielność. Są one następujące: 1. Bibliografia, 2. Teorie ogólne, Metodologia, Terminologia, 3. Muzea, Zbiory, Archiwa, Ośrodki materiałów informacyjnych, 4. Mieszkanie, praca, technologia, 5. Społeczeństwo, religia, prawo, 6. Literatura, 7. Sztuka dramatyczna i zabawy, 8. Sztuki plastyczne i dekoracyjne, kostiumy, 9. Muzyka i taniec, 10. Wystawy, manifestacje publiczne i festiwale.

Zarząd Główny na okres 1947—1950 wybrano w składzie następującym: prezes honorowy prof. dr Otto Lehmann, prezes Salvador de Madariaga, drugi prezes (President-adjoint) Albert Marinus, vice-prezesi prof. Ludwik da Camara Cascudo, prof. K. P. Chattopadhyay, dr Duncan Enrich, prof. Sigurd Erixon, dr T. L. Yuan. Członkowie: Naji Al Asil, prof. Mariusz Barbeau, P. Daniel Baud-Bovy, prof. C. Brailoiu, dr Alfons Carrizo, prof. Karol Chotek, prof. Mendes Correa, prof. Rafał Corso, p. Piotr Ludwik Duchartre, p. Seamus O'Duilearga, prof. Arnold Van Gennep, prof. dr Wiktor Geramb, prof. dr Leon Halban, prof. Melville, J. Herskowitz, prof. Persival R. Kirby, p. Hamit Kosay, prof. László Lajtha, prof. C. Van der Leeuw, prof. Andrzej Lindblom, prof. V. T. Mendoza, prof. G. Papacharalambous, p. W. J. Philipps, p. E. B. Rodriguez, p. V. U. Sayce, prof. L. Sedar Senghor, prof. dr Adolf Spamer.

Upoważniono Zarząd do uzupełnienia swego składu po porozumieniu się z właściwymi czynnikami niektórych krajów jak: Związek Radziecki, Finlandia, Jugosławia, Egipt i Japonia. Sekretarzem Generalnym pozostaje p. E. Foundoukidis.

KONGRES NAUK ANTROPOLOGICZNYCH I ETNOLOGICZNYCH

Bruksela 15—23 sierpnia 1948.

III sesja Kongresu Nauk Antropologicznych i Etnologicznych zgromadziła w Brukseli ponad 200 przedstawicieli nauki z całego świata, głównie z Europy i Ameryki.

Przewidziane były sekcje: antropologiczna, prehistoryczna, etnologii Afryki, Azji, Ameryki, Oceanii, Europy, metodologii, socjologii, muzykologii, sztuki pierwotnej, lingwistyki i fonetyki. Dla braku dostatecznej ilości zgłoszeń referatów do niektórych sekcji, kilka z nich nie zostało wydzielonych. Odpadła w ten sposób sekcja muzeologii, co można wytłumaczyć specjalnym kongresem muzeologów, jaki odbył się w czerwcu w Paryżu, i odpadła również sekcja etnologii europejskiej, co, jak na kongres odbywający się w Europie, jest objawem dość ciekawym. Zagadnienia europejskie nie są przedmiotem zainteresowań etnologów z Europy zachodniej, poza nielicznymi wyjątkami, specjalistów zaś tych zagadnień z Europy środkowej i wschodniej było na kongresie zaledwie kilku.

Duże zainteresowanie wzbudziła sekcja metodologii. Zwłaszcza referat v. dyrektora Musée de l'Homme w Paryżu, prof. A. Leroi-Gourhan, pt. «Les travaux du centre de documentation et des recherches préhistoriques». Zgromadził on nadzwyczaj liczne audytorium, które z zaciekawieniem słuchało prelegenta, oraz oglądało wyświetlaną jednocześnie krótkometrażówkę z prac wykopaliskowych przeprowadzanych pod kierunkiem prof. Leroi-Gourhan w grocie des Furtins, Berzé La Ville. Ponadto referat prof. M. S. Herskovits'a ze Stanów Zjednocz. na temat: «Ethnohistory and the study of cultural dynamics», wywołał ożywioną dyskusję, zwłaszcza co do wyciągania wniosków z podobieństw kulturowych. — Bardzo ciekawy pod względem ujęcia i świetnie wygłoszony był referat dyrektora Musée du Congo Belge w Brukseli, prof. dr. Fr. Olbrechts'a, o sztuce w Kongo Belgijskim: «L'étude de l'art plastique du Congo Belge — méthodes et résultats», wraz z przeźroczami pięknych okazów głównie sztuki Baluba i Bakuba.

Na ogół referaty miały charakter analityczny, tylko nieliczne dawały syntetyczne ujęcie tematu. Wśród nich wyróżnił się polski referat dr. Piotra Szinagel-Radwańskiego (Bruksela) pt.: «Problèmes des synthèses de la science de l'homme (de la nécessité et du but de l'anthropologie synthétique)». Prelegent został za-

proszony do wygłoszenia go w uniwersytecie w Londynie i w Hadze.

Prócz wyżej wymienionego prelegenta z Polaków byli obecni:

ks. prof. Rosiński z Warszawy (referat: «Heredity of eye and hair colour in man»);

prof. K. Stolyhwo z Krakowa (ref.: 1. «L'état contemporain et le développement de l'anthropologie en Pologne», 2. Qu'est ce que l'est le type on la race anthropologique?»);

prof. T. Sulimirski z Londynu (ref.: 1. «Some remarks on the Scythian expansion in Europe about 500 B. C.», 2. «Mixed British-Polish marriages and the problem of matrimonial selection»);

dr J. Tuwanówna z Paryża (ref.: «Exposition des collections ethnographiques dans un musée»);

prof. Falckówna z Kalkuty.

Oprócz referatów część naukową kongresu stanowiło nadawanie płyt i pokazy filmów etnograficznych. Strona dokumentarna tych filmów była na średnim poziomie. Fragmenty jednego zagadnienia nie były z sobą powiązane lub też niewspółmiernie, do swej roli, przedstawione. Dobra była krótkometrażówka kanadyjska o obróbce kamienia: uwypuklała poszczególne etapy tej techniki.

Kongres urozmaicony był przyjęciami przez oficjalne czynniki belgijskie, przy czym na jednym z nich odbyła się uroczystość dekoracji nestora nauk antropologicznych i etnologicznych, prof. dr. H. S. Fleure z Londynu, orderem Leopolda, jako wyraz uznania rządu belgijskiego nie tylko dla uczonego, ale i dla nauk przez niego reprezentowanych. Dla muzykologów ciekawym było usłyszenie w kościele katolickim przy akompaniamencie — rytualnej muzyki murzynów Bantu.

Organizacja kongresu pod kierunkiem sekretarza generalnego, prof. dr. F. Olbrechts'a, była doskonała. Dbano nie tylko o pożytek naukowy, ale i o przyjemności uczestników kongresu. Do najwartościowszych rozrywek należał niechybnie koncert kurantów w katedrze w Ralines.

Dr Janina Tuwanówna

28 KONGRES MIĘDZYNARODOWY AMERYKANISTÓW (XXVIIIe CONGRÈS INTERNATIONAL DES AMÉRICANISTES)

Od 24 do 30 sierpnia 1947 r. odbył się w Musée de l'Homme w Paryżu 28 z rzędu a pierwszy powojenny Kongres Międzynaro-

dowy Amerykanistów, zorganizowany przez P. Rivet, dyrektora Musée de l'Homme i prezydenta tegoż kongresu. Dzięki staraniom Komitetu Organizacyjnego i nader przychylnemu ustosunkowaniu się władz kongres ten miał, mimo powojennych trosk i kłopotów, przebieg nadzwyczaj wspaniały. Uczestnicy kongresu w liczbie około 200 z europejskich i pozaeuropejskich krajów byli zachwyceni nadzwyczajną gościnnością gospodarzy.

25 sierpnia w sali Kina w Musée de l'Homme nastąpiło uroczyste otwarcie kongresu w obecności władz państwowych. O godz. 15 odbyło się plenarne posiedzenie, gdzie ukonstytuowały się 4 sekcje naukowe mianowicie: archeologiczna, antropologiczna, lingwistyczna i etnologiczna, i gdzie nastąpił wybór prezydentów i sekretarzy wspomnianych sekcji. We wtorek rozpoczęły się posiedzenia poszczególnych sekcji i to oddzielnie. Przebieg prac był następujący: Codziennie były dwa posiedzenia: o godz. 9,30 i o 15 godz. Każde posiedzenie trwało 2 godziny; po 20 minutowych przeratach następowała dyskusja. W chwilach wolnych goście byli serdecznie podejmowani przez gospodarzy, którzy starali się o urozmaicenie i pożądane odprężenie. Punktami kulminacyjnymi były przyjęcia uczestników kongresu przez Prezydenta Republiki p. Vincent Auriol w pałacu Elysée, przez p. Herriot, prezydenta Assemblée Nationale w Palais Bourbon oraz przez prezydenta stolicy w Hôtel de Ville. Poza tym organizowano krótkie wycieczki do pieczar prehistorycznych.

W sobotę nastąpiło zamknięcie kongresu. Na posiedzeniu plenarnym o godz. 10 odczytano sprawozdania z prac poszczególnych sekcji, do których dołączyła się dyskusja. Na posiedzeniu końcowym o godz. 15, poza różnymi innymi sprawami, obradowano też nad sprawą przyszłego Kongresu Międzynarodowego Amerykanistów. Ponieważ o zaszczyt ten ubiegają się Bogota (Kolumbia), Sao Paulo (Brazylia) i New York, przeto sprawę oddano do rozstrzygnięcia Komitetowi Organizacyjnemu Kongresu, który po uwzględnieniu wszelkich danych, wyznaczy miejsce i czas przyszłego kongresu.

Ten powojenny Kongres Międzynarodowy Amerykanistów, który zgromadził około 200 uczestników z całego świata i który się odbył w atmosferze szczerzej przyjaźni i wzajemnego zrozumienia, zadokumentował potrzebę współpracy i wymiany w dziedzinie wiedzy. Najpokaźniejszą liczbę uczestników kongresu, rozumie się, przedstawiali sami gospodarze, Francuzi z P. Rivet na czele, który dzięki rozległym znajomościom osobistym z przedstawicielami władz państwowych ułatwił gościom zagranicznym formalności paszportowe i dewizowe; toteż uczestnicy kongresu z za-

lem przyjęli wiadomość z ust jego na posiedzeniu końcowym kongresu, że ze względu na podeszły wiek ustępuje z urzędu dyrektora Musée de l'Homme i profesury. Przedstawiciele Ameryki Północnej i Południowej byli nieliczni; brakowało przede wszystkim koryfeuszów amerykańskich. Stany Zjednoczone były reprezentowane przez Magret Mead i Alfreda Métraux, Argentyna przez Aparicio, Kolumbia przez Frieda i Silva Celis, również i inne kraje pozacuropejskie wysłały swych przedstawicieli. Z krajów Europy zasługują na uwagę przedstawiciele Francji: Raul d'Harcourt i Crequi-Montfort; Ballesteros, ojciec i syn (Hiszpania), de Goeje (Holandia), Birket-Smith (Dania), Izikowitz (Szwecja), Hissink, Kutscher (Niemcy), Koppers i Gusinde (Austria), Speiser, Dietschy, Gabus, Saake i Schmidt W. (Szwajcaria). Prof. Schmidtowi, nestorowi etnologów, powierzono prezydium honorowe kongresu, by uczcić zasługi położone około etnologii z okazji jego 80-lecia.

Fryburg, Szwajcaria.

Dr W. Saake

Adamsz Seweryn, Sztuka ludowa w Polsce. Malarstwo, rzeźba, grafika. Katalog wystawy. Kraków 1948 (H. Blumówna)	331
Zeglad Socjologiczny, Kwartalnik Pol. Instytutu Socjol. T. VIII—IX. Łódź 1946—47 (A. Kutrzebianka i J. Turnau)	335
Kalendarz dla Mazurów, Instytut Mazurski. Roczn. XVII (1947), roczn. XVIII (1948) (J. G.)	339
Jan Reinfuss, Zagadnienia i potrzeby etnografii na Śląsku Środkowym i Dolnym. Instytut Śląski. Katowice—Wrocław 1947 (J. G.)	340
Maria Znamierowska-Prüfferowa, Ochrona zabytków kultury ludowej. Poradnik. Centralny Instytut Kultury. Warszawa 1947 (J. G.)	340
Włodzisław Nasz, Opole. Bibl. Archeologiczna. Wrocław 1947 (R. Reinfuss)	341
Stanisław Rospond, Stan i potrzeby językoznawstwa pol. na Śląsku ze szczególnym uwzgl. Dolnego Śląska. Instytut Śląski. Katowice—Wrocław 1947 (J. G.)	342
Etnografia w Z. S. R. R. (Sowetskaja Etnografia, zesz. 3, r. 1948, wyd. przez Akademię Nauk w Z. S. R. R.) (Z. Malewska)	343
Národopisný Šborník, Časopis Národopisného Odboru Matice Slovenskej. Roczn. VI—VII, zesz. 1—2 i 3—4 (1945—1946), roczn. VIII (1947), zesz. 1 i 2. Turezański Sv. Marcin (J. Reyehman)	355
Národopisný Šborník, Časopis Národopisného Odboru Matice Slovenskej. Roczn. VII, zesz. 3, r. 1947	357
Prábor na Strauska, Životky a kabačky slovenských kraju (Z. Malewska)	359
Legierskie wydawnictwa etnograficzne z lat 1945—1947 (J. Reyehman)	361
Iliyan Gavazzi, Pregled Etnografije Hrvata. Zagreb 1940 (S. Pki)	363
Wilhelm Schmidt, Rassen und Völker in Vorgeschichte und Geschichte des Abendlandes. Lucerna 1946 E. Bulanda T. Jo	365
Annali Lateranensi (Pubblicazione del Pontificio Museo Missionario Etnologico), tom XI, wydany w r. 1947 (L. Halban)	367
Bert Marinus, Le milieu social. Bruksela 1941 (L. H.)	374
Studia Fennica — revue de linguistique et d'ethnologie finnoises. T. V. Helsinki 1947 (T. Milewski)	377
Robert W. Erich, Some Recent Trends in Cultural Anthropology, Archaeology and Physical Anthropology	381
John R. Swanton, The evolution of nations. City of Washington 1942 (ks. Fr. Mirek)	401
H. E. Chamblis, The botany and history of Zizania Aquatica L. (wild rice). Washington 1941 (J. D.)	405
John Gillin, Moche a Peruvian Coastal Community. Smithsonian Institution. Washington 1947 (A. Kowalska)	407
Raymond Kennedy, Contour of Culture in Indonesia. Smithsonian Institution. Washington 1943 (J. Dembiński)	409
H. G. Deignan, Siam land of free men. Smithsonian Institution. Washington 1943 (J. D.)	412

III. Muzea

Roman Reinfuss, Stan muzealiów etnograficznych w województwie wrocławskim	416
Maria Znamierowska-Prüfferowa, Dział etnograficzny Muzeum Miejskiego w Toraniu	432
Longin Matlicki, Dział etnograficzny Muzeum Śląskiego w 20-lecie założenia instytucji	439

J. G. — Hieronim Skurpski, Uwagi o byłych muzeach na obszarze województwa olsztyńskiego. Instytut Mazurski w Olsztynie 1917	414
Maria Znamierowska-Prüfferowa, Organizacja Działu Etnograficznego Muzeum w Rapperswilu	445

IV. Kronika

Wyciąg z protokołu XXII Walnego Zgromadzenia Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (T. D.)	450
Sprawozdanie krakowskiego Oddziału Pol. Tow. Ludoznawczego (M. Kutrzebianka)	451
Sprawozdanie Oddziału Polskiego Tow. Ludoznawczego w Łodzi 1947 r. (J. Świeży)	459
Sprawozdanie Oddziału Polskiego Tow. Ludoznawczego w Krakowie (S. Flizak)	466
Sprawozdanie poznańskiego Oddziału Pol. Tow. Ludoznawczego (M. Frankowski)	461
Sprawozdanie z działalności Tow. Ludoznawczego w Toruniu za okres od 18 III 1947—1 IV 1948 (M. Prüfferowa)	462
Etnografia i etnologia w Szwajcarii w latach 1939—1947 (F. Benzing)	464
W sprawie C. I. A. P. oraz wystawy sztuki ludowej (J. Flizak)	470
Commission Internationale des Arts et Traditions Populaires 1947	471
Kongres Nauk Antropologicznych i Etnologicznych. 15—21 sierpnia 1948 (J. Tuwanówna)	475
28 Kongres Międzynarodowy Amerykanistów (XXVIII Congress International des Américanistes)	480

V. Różne

Irena Barowa, Bibliografia Etnografii Polskiej za r. 1947	484
Statut Komisji Międzynarodowej dla spraw sztuki ludowej (C. I. A. P. (Commission Internationale des Arts et Traditions Populaires) (L. Halban)	490
W sprawie C. I. A. P. oraz wystawy sztuki ludowej w Warszawie 1948	494
Stan archeologii północno-amerykańskiej (Dorota L. Kozłowska)	492
Wykaz książek nabytych przez P. T. L. w r. 1948	495

Nekrologi

Jerzy Kowalski (Marian Plezia)	496
Walerian Batko (Henryk Zwołakiewicz)	497
Luhor Niederle (Stefan Nosek)	498
V. J. Mansikka (Sulo Haltsonen)	499

Resumé	499
--------	-----

Indeks rzeczowy, «Lud», tom XVIII	500
Indeks autorów, «Lud», tom XVIII	501
Indeks nazw etnograficznych, «Lud», tom XVIII	502
Indeks towarzystw i instytucji naukowych, «Lud», tom XVIII	503
Indeks czasopism i wydawnictw, «Lud», tom XVIII	504
Indeks rycin, «Lud», tom XVIII	505
Słownik wyrazów hotentockich, «Lud», tom XVIII	506
Imiona Hotentotów, «Lud», tom XVIII	507